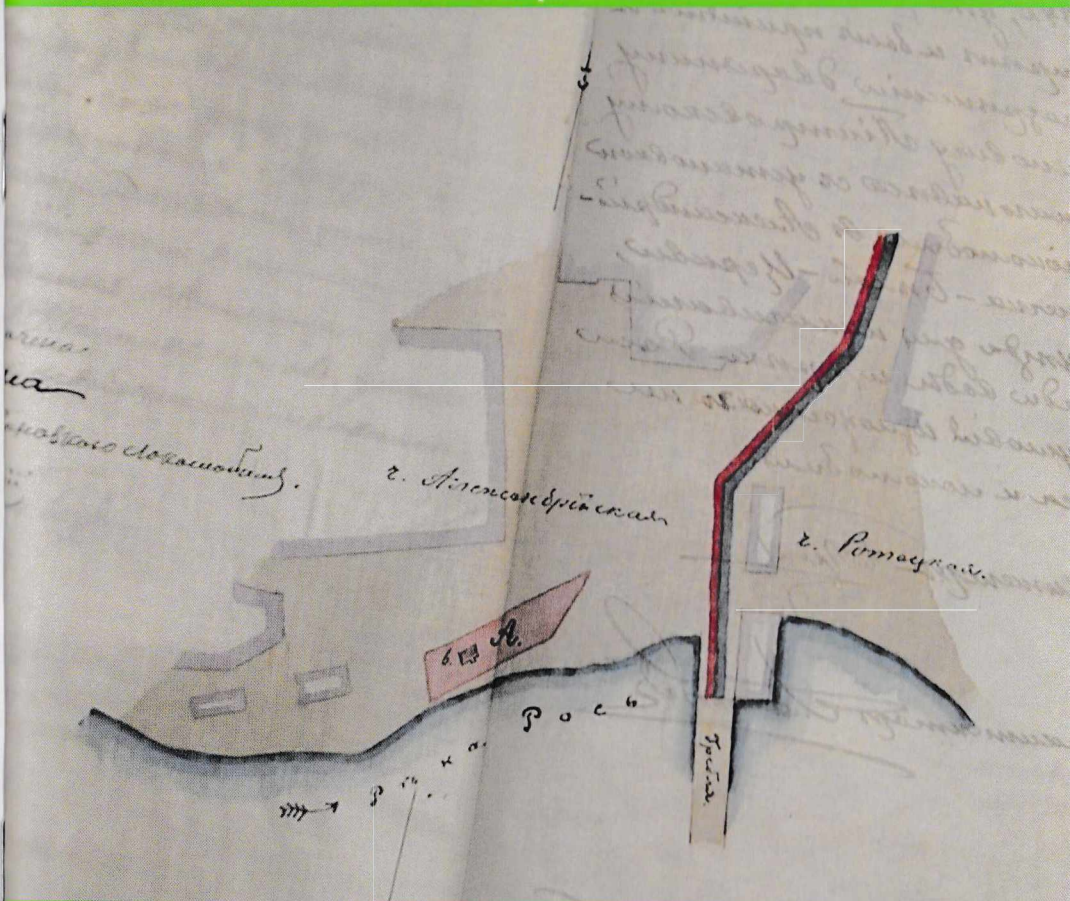

Надія Тряпичина

ГАРБАРИ-РОМАНЕНКИ
понад 200 років у Білій Церкві

Надія Тряпідина

ГАРБАРІ - РОМАНЕНКИ
понад 200 років у Білій Церкві

Біла Церква
Видавець Пшонківський О. В.
2015

ББК 63.3
Т80

В публікації досліджено історію білоцерківського роду Гарбарів-Романенків з початку XIX століття на тлі давнього білоцерківського передмістя Роток. Наведено відомості також про старовинні білоцерківські роди Гейлів та Дігтярів, що пошлюбилися з Романенками. Використано спогади очевидців історичних подій та матеріали, що зберігаються в архівах України і маловідомі джерела українських, російських та польських авторів.

Рут — Рутек — Роток

Невеликий потічок, ліва притока р. Рось в межах Білої Церкви, нині носить назву Протока. Її витoki — село Мар'янівка Васильківського району, і далі тече вона на південь давнім Перепетовим полем, що з XVI століття ототожнюється з Білоцерківським степом.

В 60-х роках XX ст. наша садиба, за адресою вул. Леваневського, №39, стояла неподалік від Протоки, яка тоді ще називалась річкою. Крутими схилами спускалась до неї Йосипова гора, де ми бавилися в дитинстві; на березі лежали гранітні валуни, на яких діти грілися після купання в річці. Протилежний, правий берег, був низинним, але за 150 метрів від узбережжя теж височів гранітними скелями, це місце мало назву Гострий камінь або Гостра могила.

Поблизу річки була криничка. Мати згадувала, що колись біля кринички росла висока верба, з якої в дитинстві стрибала в річку — і дна не доставала. На узбережжі ріс густий ліс.

За свідченням писемних джерел минулого, Протока ідентифікується з літописним *Рутом*. Згадку про *Рут* знаходимо вже в Іпатіївському літописі, де вказано, що Юр'їв стояв на Росі поблизу *Рута*, на лівому березі¹. В давні часи люди селилися біля водойм, особливо зручними для поселення були устя ріки, тобто місця злиття двох рік. Такі поселення були захищені з кількох сторін.

А вже в 1597 р. у привілеї місту Біла Церква маємо форму *Рутекъ*. З 1805 року ця річка в документах виступає під назвою *Ротокъ*².

Лексема *рут* пов'язана з давніми кельтсько-ілірійськими впливами на слов'янських теренах і має, зокрема, відображення в топоніміці Франції та Шотландії. При пошуку зв'язків у слов'янських мовах маємо рос. діал. (курськ.) *рутка* “копань, колодець” а також укр. *руда* “невелика річка”.

Назва Протока виникла, можливо, як результат етимологічної адаптації (*Ротока* — *Протока*) через фемінізацію варіанта Роток —

¹ Клепатський П. Г. Нариси по історії землі Київської: Литовський період — Біла Церква: Вид. О. В. Пшонківський, 2007. — С. 329.

² Железняк І. М. Роль і етнолігвістичні процеси Середньонаддніпрянського правобережжя. — Київ: Наукова думка, 1987. — С. 114–115.

Ротка в період, коли панувала тенденція до гегемонізації жіночих річкових духів (богів)³.

В давнину в басейні Руту зафіксовано ряд похідних топонімів: Великий Рут, Малий Рут, Верхній Рут, Рутець, Старий Рут та Новий Рут.

Літописні битви на Руту

Навесні 1151 року на берегах Руту відбулася вирішальна битва між Ізяславом Мстиславовичем, на той час Великим князем Київським, і Юрієм Довгоруком, князем Володимиро-Суздальським, що зазіхав на київський престол. В'ячеслав Володимирович, що сидів на той час у Вишгороді, спробував залагодити справу мирно, вказуючи Юрію на нелегітимність його зазіхань на Київ: "...Я вже бородатим [був], а ти родився еси. Якщо ж ти хочеш на моє старшинство поїхати, як осе ти поїхав еси, — то хай буде воля Божа в усьому".

5 квітня перед світанком спершу почали підготовку до бою Юрієві полки, а за ними вже В'ячеслава і Мстиславичів. Юрій зі своїми полками рушив у верхів'я Рутця (нині — р. Рутка, що впадає в Протоку поблизу с. Гребінки Васильківського району). Їх суперники, що йшли за ними, "послали вслід за ними стрільців своїх, чорних клобуків і русь", які напали на тили полків Юрія і стали захоплювати вози.

Сталась "січа люта і завзята". Першими побігли половці Юрієві, "ні по стрілі [не] пустивши", а потім — Ольговичі, за ними вже пустився Юрій з дітьми. Багато їх дружинників загинуло в багнитому Руті, частину ж війська було захоплено в полон, в тому числі й багатьох половецьких князів. В'ячеслав й Ізяслав з тріумфом повернулися до Києва, де його зустріло все духовенство з митрополитом Климом на чолі⁴.

Про події в урочищі Рут у XVI столітті знаходимо згадку в Едварда Рудіковського:

³ Железняк І. М. Роль і етнолігвістичні процеси Середньонадніпрянського правобережжя. — Київ: Наукова думка, 1987. — С. 117–121.

⁴ Літопис руський / Пер. з давньорус. Л. Є. Махновця. — К.: Дніпро, 1989. — С. 251–254.

“У 1511 році річка Рутек стала свідком сточеної битви... Слуцький князь Юрій разом з Андрієм Немировичем в урочищі Рутек вразив на голову татар, нишпорячих біля Києва, і розгромив настільки, що їх на полі бою полягло вісім тисяч; їх мурзи ледве втекли. Несподівано напав тут на них вночі і цим отримав перемогу. Урочище Рут згадується в старих документах; згодом заселене, було селом і в XVI столітті належало до родини Макаревичів — лежало поблизу Білої Церкви”⁵.

Важливу роль відігравала Біла Церква у період Визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького. У вересні 1651 року козацькі війська стали табором на північ від білоцерківського замку, польсько-литовське військо розташувалось на берегах Руту поблизу Білої Церкви. 13 вересня розпочався бій, який не виявив переможця. Закінчилось протистояння підписанням угоди, відомої як Білоцерківський договір⁶.

Дідичі та посполиті

В XV–XVI століттях, незважаючи на постійні спустошливі напади степовиків, після яких залишалися руїни та пустка, життя на Пороських теренах не припинялось. Через певний час відбудовувалися зруйновані та засновувалися нові поселення, відновлювались уходницькі промисли.

Стосовно осадників Поросся Михайло Грушевський вказує на якогось князя Романа, що володіє великими маєтностями поблизу Росі: Рут Старий і Новий, Тоганів, Очків, Новоселе, Клайклище і Костомирів — від нього переходять вони в другій половині XV століття до Івашенцевичів⁷.

Івашенцевичі герба Лис відомі також як Васенцевичі. Як свідчить Литовська метрика, князь Роман, невідомо де і як, втративши двох синів у кривавій катастрофі, яку відчув край у 1482 році від на-

⁵ Rulikowski E. Opis powiatu Wasylkowskiego pod względem historycznym, obyczajowym i statystycznym. — Warszawa, 1853. — 243 s.

⁶ Стародуб О. Хроніка перебування гетьмана Богдана Хмельницького у Білій Церкві та її окрузі (1648–1655 рр.) // Поросся. Студії з історії Південної Київщини. — Т. 1. — Біла Церква: 1999. — С. 46–76.

⁷ Грушевський М. Історія України-Руси — Т. 7. — К: Наукова думка, 1995. — С. 17.

вали Менглі Герая, лишився тільки з однією донькою. Вона, будучи єдиною в роду та єдиною дідичкою розлогих маєтків, вийшла заміж за Васенцевича⁸.

Литовські магнати Івашенцевичі (Васенцевичі), від головного свого маєтку — Макарова прозвані також Макаревичами (вже згадані у попередньому розділі Руліковським), мали родове гніздо у Видихощі на Мінщині⁹. Мабуть, Макаревичі-Івашенцевичі перші власники маєтностей по Руту в XV–XVI ст., яких ми можемо вичерпно ідентифікувати, чого не можна впевнено сказати про князя Романа.

На початку XVII ст. розгорілася суперечка між нащадком Івашенцевичів — Миколаєм Макаровим та князями Петром і Стефаном Збараськими. Батько останніх придбав дві частин угідь Івашенцевичів на теренах Київського воєводства. Збараські почали осаджувати на покинутих поселеннях слободи, в тому числі на “старому селищі Рутцю”. Це обурило Миколая Макаровича, який силою захопив частини Збараських, порубавши межові стовпи та розігнавши їхніх підданих¹⁰.

Білоцерківський замок, який мав захищати Київ від нападів кримських ханів та загосподарити ці родючі землі, було збудовано за наказом великого князя литовського влітку 1552 року Якраз поруч з гирлом Ротка татари зазвичай переходили Рось, коли йшли на околицю Києва, або далі — на київське Полісся. Через цей брід йшов один з так званих Чорних шляхів. Саме тому будівництво замку біля устя Ротка мало таке визначне стратегічне значення¹¹. До речі, цей брід існував ще до недавніх часів, поки Рось не була зарегульована водосховищами; в 60-ті роки XX століття ми з однолітками років 12–13-ти брели ним на Заріччя — він був десь за 300 метрів від гирла Ротка вверх по течії річки Рось.

Побудова замку сприяла активному залюдненню Пороських теренів. В люстрації Білоцерківського староства 1622 року вказано

⁸Електронний ресурс: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Васенцевичі>.

⁹ Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. — Tom V. — Warszawa, 1884. — S. 922–923.

¹⁰ Źródła dziejowe. — Warszawa, 1894. — T. XXI. — S. 502–503.

¹¹ Чернецький Є. Старожитні часи на Поросці. — Біла Церква, 2003. — С. 57.

більше 40 сіл, що належать йому, зокрема, села Пінчуки, Селивончів, Глушки, Храпачі, Скробеші на річці Рут.

В середині XIX ст. околиці Білої Церкви називались передмістями, їх було два: передмістя Олександрія та передмістя Роток. В 1873–76 рр. ареал назви Роток розширився на половину Білої Церкви, що лежала на схід від вулиці Київської та греблі через Рось (див. карту на обкладинці).

Водночас в прадавній частині Ротка по обидві сторони Протоки основним заняттям населення було хліборобство, про що свідчить документ “Постанова Ротецької сільської громади” від 26 березня 1905 р. (Додаток 1) На сільському сході приймали рішення про виділення громадської землі безземельним селянам із родини Ткачів¹².

Якщо порівняти список селян, присутніх на сільському сході в 1905 році і сповідні розписи парафіян церков Святого Миколая та Різдва Христового кінця XVIII століття, то можна простежити тяглість проживання багатьох родів на Ротку протягом XVIII–XX століть. До речі, православних храмів у Білій Церкві на кінець XVIII століття було сім. П’ять розташовувалися на лівому березі — Різдва Христового, Миколаївський, Преображенський, Петропавлівський та Успенський, і два на Заріччі — Покровський та Троїцький (див. карту на кольоровій вкладці).

Зокрема, в Миколаївській церкві 1799 року на святу Пасху сповідалися і причащалися святих тайн селяни із прізвищами: Басараб, Бовт, Бойко, Рудь, Висоцький, Вихристенко, Горобець, Донець, Яценко, Заскальний, Іваницький, Лященко, Мельник, Олійник, Пиндик, Романенко, Служавий, Ткаченко, Турок, Федюк, Цехмистренко, Чорненко, Шиманський, Якименко, Ярошенко.

В церкві Різдва Христового 1799 року на святу Пасху сповідалися і причащалися святих тайн такі родини: Бабії, Бойки, Мельники, Цапенки, Вареники, Вихристенки, Горобці, Гуренки, Іваницькі, Лементарі, Марищенки, Михненки, Печентовські, Ральченки, Сербини, Сидорянські, Федюки, Фельтини, Юрченки, Якименки, Ярмоли.

¹² Стародуб О.В. Два документи з життя Білоцерківщини в перші десятиріччя XX століття. // Юр’ївський літопис. — 2003. — №2. — С. 76–77.

Мікротопоніміка

На території сучасного Ротка можна виділити назви кутків, більшість з яких відантропонімі, тобто вказують на належність певній особі і їх основою є імена та прізвиська людей.

Вулиці Осипенка та Кошеля — **Бліх**. В давнину тут, напевно, був зелений дуг, де вибілювали полотно.

Вулиця Челюскіна — **Ткачівщина**. На цій вулиці проживають родини Ткачів, починаючи, принаймні, із другої половини XVIII століття.

Вулиця Кар'єрна з провулками називається **Маслівщина**; можливо, там колись жили люди із прізвищами Масло або Масловські.

Підвищення на Храпачанському шляху — гора **Кракузка**, за 500 метрів від початку Храпачанської вулиці. Старожили розповідають, що неподалік жили кракузи, тобто переселенці з Кракова. Крак (Кракуз) — легендарний засновник Кракова.

На північ від вулиці Молодіжної, над яром поблизу ставу та район колишньої 10 школи — **Крутик**.

Район вулиці Чехова та Рибної — **Лісок**.

Район вулиці Мельника — **Глибокий (Далекий) Роток**.

Ліва частина вулиці П. Запорожця від Рибкомбінату (П. Запорожця №222) вздовж Боровецького ставу — **Левади** або **Мельниківщина**. Тут, зазвичай, проживали родини із прізвищами Мельник та Мельниченко.

Цікаві відомості про басейн Руту (Ротка) знаходимо в люстрації староств Київського воеводства за 1765 рік:

*"Млинів під містом Біла Церква на річці Росі є три; млин за містом на ставі **Ротку** (Rodku) званому 1; на ставі **Назарів** названому млин 1 і пороховня; з тих млинів поколесцизни млинової не платять"*¹³.

Напевне, став Роток можна ідентифікувати з сучасним Боровецьким ставом. Млин тут зберігався ще на протязі двох століть і відомий із середини XIX століття як **Червоний Млин**. Назва, ймовірно, виникла від червоного кольору цегли споруди млина. До речі, частина приміщення вціліла до цього часу на території Риб-

¹³ Люстрация староств Киевского воеводства і поветов. 1765 г. // Архив Юго-Западной России. — Киев, 1905. — Ч. VII. — Т. III. — С. 89–90.

комбінату. Неподалік старе ротецьке кладовище, відоме із другої половини XIX століття як цвинтар біля **Червоного Млина**¹⁴.

Урочище **Заназарова Гребля** зустрічаємо на карті 1838 року; неподалік від нього загата на річці Роток; мабуть, біля неї і розташований **Назарів став**. Сьогодні немає ні греблі, ні ставу, та багатоповерхівки, побудовані на правому березі річечки, називають “будинки на болоті”: поруч з ними багністі береги Протоки, що залишились від колишнього ставу. Там, де була гребля, нині міст на проспекті Князя Володимира (колишня вулиця Гризодубової).

Проточний провулок — **Варениківщина**. Тут проживають родини на прізвище Вареник, щонайменше, із другої половини XVIII століття. Цей куток прилягає до лівого берега Протоки, який височить гранітним виступом (де ще в 40–50 роках XX століття стояв вітряк) і тому місцевість також мала назву **Млинок**.

Ліва сторона устя Протоки при її впадінні в р. Рось — **Могила**.

Вулиця Гризодубової в межах 2-го провулку Леваневського та вул. Раскової — **Горбок**.

Район вулиць Раскової і Томилівської — **Ярмоли**. Тут здавна проживають родини Ярмоленків.

Узбережжя Росі поблизу 1-го та 2-го провулків Леваневського — **Горобцівщина**. Тут проживають родини Горобців, починаючи, принаймні, із XVIII століття.

Недалеко від Протоки, поблизу вулиці Крутогірної, розташоване озеро **Кар’єр**. За спогадами старожилів, ще в 30-х роках XX століття тут видобували камінь для будівництва аеродрому в Гайку. Кар’єр був досить глибокий; коли несподіванно зі скали пішла вода, люди з підводами ледве встигли втекти. Везили камінь по вулиці Кар’єрній, тому на ній ніколи не було грязі — вулиця була посипана щебнем, що випадав з грабарок. Очевидно, камінь використовувався і при спорудженні залізничного мосту через Проток — кар’єр розташований в радіусі 500 метрів від нього.

¹⁴Перерва В.С. Православне Надросья у XIX столітті. — Біла Церква: Видавець О. В. Пішонківський, 2004. — С. 116.

Сімейні легенди та документи минувшини

На вулиці Рокитнянській (нині Леваневського) мешкала родина Романенків, сусіди називали їх Гарбарі (Грабарі). Мій дід Михайло Олексійович Романенко помер у 1947 році на 58 році життя, тому спогади про рід Гарбарів онуки почерпали від бабусі Мотрони Михайлівни, його дружини.

За сімейною легендою, якийсь прадід Романенків приїхав у Білу Церкву з західної України на будівництво залізниці і був десятником грабарів — людей, що на високих гарбах (грабарках) возили землю для залізничного насипу.

На щастя, збереглися метричні книги XIX – початку XX століття, в яких духовенство реєструвало акти громадянського стану парафіян: хрещення, вінчання, поховання (тобто, народження, одруження і смерть). Це дає можливість простежити родовід якщо й не до сьомого коліна, то значно глибше, ніж зберегла людська пам'ять в буремному XX столітті.

У лютому 1907 року в Преображенському соборі містечка Біла Церква відбулося вінчання Мамота Нестора Лазаровича, селянина с. Омельгород Чигиринського повіту, та Зеленської Марфи, селянки містечка Біла Церква. Свідком зі сторони нареченого був Гарбар Гаврило Терентійович¹⁵ — маємо підстави припустити, що прізвище його було Романенко; в родині Романенків був Гаврило Терентійович (він на цей час мав 27 років) — двоюрідний брат мого діда Михайла Олексійовича, а іншого Гаврила Терентійовича в парафії Преображенського собору в цей час не зафіксовано. Отже, можна вважати це документальним підтвердженням прізвиська Гарбарі.

Брати Гаврило, Леонтій і Данило мали будівельні професії; за переказами, у 20–30 роки XX ст. працювали на будівництві котлованів при спорудженні 3-го військового майданчику. 16 липня 1907 року Леонтій Терентійович Романенко пошлюбився із Домнікією Савівною Рязанцевою з родини будівельників¹⁶.

¹⁵ ЦДІАК, ф. 127, оп. 1078, спр. 1409, арк. 16 зв – 17

¹⁶ Стародуб О. В. Архітектори та будівельники Білої Церкви (кінець XVIII – початок XX ст.). // Білоцерківський біографічний словник. Матеріали. — Т. II — Біла Церква: Видавець О. В. Пшонківський, 2012. — С. 19.

Цікаву паралель із прізвиськом Гарбар знаходимо в метричній книзі Свято-Михайлівської церкви с. Блощинці в розділі реєстрації шлюбів: 24 вересня 1878 року вінчалися селянин містечка Білої Церкви Логвин Олексійович Юрченко у віці 27 років та дворянка с. Чепеліївка Катерина Антонівна Войцехівська у віці 18 років.

Свідками зі сторони нареченого були селяни містечка Білої Церкви Іполит Григорович Григоренко і солдат у відставці Михайло Карпович Перникоза; зі сторони нареченої — того ж містечка селяни Дмитро Іларіонів Черненко і Онисим Олексійович Чернин, а в метричних записах Спасо-Преображенського собору м. Біла Церква зустрічається Онисим Олексійович Юрченко, брат нареченого Логвина Олексійовича Юрченка — тобто, Чернин і Юрченко різні найменування однієї особи. Цікаво, що на Ротку жили Юрченки, яких називали Чернини. Документи свідків не дуже пильно перевірялися священиком і часто записувалися з голосу, так і потрапила в метричні книги прізвищна назва, що вживалася у більш вузькому колі і не підкріплена офіційними документами.

Згідно з писемними джерелами, будівництво залізниці Фастів-Знам'янка почалося у 1874 році. Відкриття регулярного руху по ній відбулося 23 листопада 1876 року¹⁷. Новозбудована залізниця була одноколіною. На Ротку звели залізничний міст через річку Протоку, в долині річки насип доволі високий, тобто роботи для грабарів, що возили землю, було досить. Іван Григорович Безпечний, брат у третіх моєї матері Романенко Євдокії Михайлівни, споминав, що його дід Терентій Якович Гейло мешкав у районі нинішнього залізничного мосту і після відведення землі під будівництво залізниці родина переїхала на вулицю Броварну (нині П. Запорожця).

За спогадами старожилів, на будівництво запрошували людей із навколишніх сіл, причому люди були досить заможними, мали свої коні (воли) та гарби. Платня була значно більшою, ніж можна було заробити біля землі, і люди охоче їхали на будівництво залізниці; також їм відводили ділянки під забудову вздовж залізничного полотна.

¹⁷ Вітвіцька О. В. Будівництво залізниці у Білій Церкві — важливий поштовх у розвитку економіки міста в XIX ст. // Юр'ївський літопис. — 2009. — №8. — С. 42.

І нині, незважаючи на ХХІ століття та масштабні перетворення в районі вулиці Леваневського у зв'язку з будівництвом промислової зони на її північно-східній околиці, по обидва боки залізниці залишилися приватні будівлі Лубківських та Піотровських із Безпечної Сквирського району, Перникоз-Козаченків із Блощинець, прадіди яких приймали участь у будівництві залізниці.

Саме батьки моєї баби Мотрони Михайлівни — Михайло Карпович Перникоза та Варвара Антонівна (уроджена Войцехівська) після одруження приїхали в Білу Церкву із Блощинецької волості. Прізвищна назва Перникоза поширена в с. Блощинці й досі, прізвище Козаченко з'явилося у Михайла Карповича вже в Білій Церкві.

В результаті генеалогічних розвідок відтворено родовідне дерево Романенків, які мешкали в Білій Церкві, та родоводи по жіночій лінії: Перникоз-Козаченків та Войцехівських із Блощинецької волості, Гейлів (Гейленків) та Діхтярів із Білої Церкви, що пошлюбилися із Романенками.

Наразі в родовідному дереві маємо 4 генерації Романенків, що мешкали в Білій Церкві в ХІХ – на початку ХХ століттях (Додаток 3). Про прапрадіда **Григорія** Івановича Романенка відомо, що він був народжений близько 1825 року, про що опосередковано свідчить запис в метричній книзі Миколаївської церкви с. Мазепинці за 11 вересня 1849 року про шлюб Григорія Івановича Романенка і Лукії Йосипівни Захлини, мешканки с. Мазепинці. Жениху було 23 роки, а нареченій 26. За традицією, вінчання відбувалося в парафіяльній церкві нареченої¹⁸.

Родове гніздо Гарбарів-Романенків містилося на розі вулиць Леваневського та Некрасова (котра починалася зліва від садиби). На світліні кінця 50-х років ХХ століття Кузьменко Ольга Семівна із двоюрідною племінницею Жанною Костянтинівною Соколовою на фоні хати Гарбарів. В цій хаті, принаймні, з останньої чверті ХІХ століття, проживали Григорій Іванович Романенко, мій прадід **Олексій** Григорович, народився дід **Михайло** Олексійович. Старший брат **Олексія** — **Терентій** проживав поруч, по лівій стороні вулиці Некрасова.

¹⁸ ЦДІАК, ф. 127, оп. 1012, спр. 2526, арк. 185 зв – 186

На Ротку родина Терентія Григоровича Романенка була відома як троїсті музики. Дядько Терешко віртуозно грав на скрипці, його син Данило на бубоні, а зять Микита Федюк — на басі. Окрай садиби Терентія Григоровича був майдан, де сходилась молодь потанцювати; за звичаєм, хлопці наймали для дівчат музик — і тут ансамбль Гарбарів був поза конкуренцією. В народі казали, що весілля було абияке, якщо на ньому не грали Гарбарі.

Терентій Григорович із дружиною Параскевою Олексіївною (в дівочтві Юрченко) виростили трьох синів і чотирьох дочок. Найстарший син **Гаврило** проживав поруч із оселею батька (його двір виходив на вулицю Рокитнянську), мав велику родину; на жаль, вкоротив собі віку під час Голодомору 1932–1933 років.

Доля середнього сина, **Леонтія**, будинок якого стояв на вулиці Комсомольській (знесений під час будівництва естакади на масив

*Жанна Костянтинівна Соколова і Ольга Семенівна Кузьменко
на фоні хати Гарбарів*

*Шлюб Данила Терентійовича
Романенка та Анастасії
Феодосіївни Федоренко*

Леваневського), теж склалася не дуже щасливо. Родичі згадують, що за Л. Т. Романенком приїхав "чорний ворон"; існує і документальне підтвердження цьому:

"Романенко Леонтій Терентійович, 1886 р. н., тесля 119 діляниці УВСР на будівництві т.зв. домов начальницького складу (ДНС). Арештований 8.07.1937 р. і за вироком спец. колегії обласного суду від 24.09.1937 р. (ст. 54, ч.ч. 10, 11 КК УПСР) засуджений на п'ятирічне ув'язнення"¹⁹.

Відбувши заслання на Сахаліні, Леонтій Романенко не сховався повернутися додому, викликав до себе дружину і разом вони доживали там віку. На вулиці Кар'єрній (Маслівщина) проживав Володимир Олександрович Романенко (1937 р. н.), внук Леонтія, який

продовжив традиції Гарбарів і став будівельником; працював, зокрема, головним інженером тресту "Хімбуд". Зі свого парубоцтва Володимир Романенко пам'ятає, що їх називали "маслюки" і хлопці на свято Андрія ходили "виносити ворота" на Ярмоли.

Молодший син Терентія, **Данило**, мешкав разом з батьками. У внуків збереглось весільне фото Данила Терентійовича та Анастасії Феодосіївни (уродженої Федоренко); вінчання відбувалось 1 вересня 1919 року в Преображенському соборі.

¹⁹ Сосни замість обелісків (Білоцерківський мартиролог) / Упорядн. Коломієць В. О. — Біла Церква: Білоцерківське Добровільне Товариство Незаконно Репресованих, 2011. — С. 253

У вбранні наречених ми бачимо міщанський стиль одягу. Брат Анастасії Федоренко, Василь Феодосійович, та його майбутня дружина Маруся Іллінська до 1918 року працювали в Білоцерківському маєтку графині Марії Євстафівни Браницької: Василь — кухарем, Маруся — на пральні.

Мати Анастасії та Василя Федоренко, Мотрона Іполитівна, походила з родини Григоренків. Іполит Григоренко став засновником династії кухарів — він і всі його нащадки чоловічої статі працювали кухарями в маєтку Браницьких. На Ротку багатодітну родину Григоренків-Федоренків називали по вуличному Політи — народ по своєму переінакшив ім'я Іполит. Вони проживали на вулиці Комсомольській (пізніше Радгоспній), де після забудови масиву Леваневського залишилось всього декілька садиб.

Мій прадід **Олексій**, наймолодший син Григорія Івановича Романенка, народився близько 1862 року; непряме свідчення цьому — запис в метричній книзі Преображенського собору за 3 трав-

*Персоналії з оточення Браницьких в парку Олександрія.
Дівчина в українському одязі зправа — Маруся Іллінська-Федоренко.*

ня 1885 року про шлюб Олексія Григоровича Романенка та Марфи Яківни Гейло. Нареченому було 23 роки, нареченій — 19.

Христина Олексіївна Романенко (у заміжжі Іваницька), одна з молодших дочок Олексія, згадувала, що батько дуже ревно ходив у церкву і носив шийну хустину (що не дуже типово для тодішньої Київщини). Христину Іваницьку називали тьотя Туня; разом з чоловіком Йосипом вона виховала дочок Марію, Надію та Ганнусю і сина Віктора. У 1948 році, коли сину Віктору було лише 2 роки, за чиймось наклепом за те, що Туня не виробила у колгоспі ім. Дімітрова трудовнів, була вислана до Сибіру на 6 років. Дожила до Незалежності України і у 1991 році, коли слова гімну України були ще маловідомі, диктувала їх своїй дочці Ганнусі: Туня пам'ятала їх ще з юності, коли разом з Пріською Юрченко співала на вулиці пісню "Ще не вмерла Україна". На порі були жнива і чоловіки ціпами молотили збіжжя до ночі — Антон Пиндик, що теж працював на току, заохочував їх: "Співайте дівчата, співайте — під вашу пісню так гарно молотити і спати не хочеться!". Було це за часів Гетьманщини і проголошення першої незалежності України.

Дружина Олексія, Марфа (Марта) Яківна (уроджена Гейло), теж була дуже набожною; прожила 83 роки і до останнього ходила в церкву на Всенощну напередодні Пасхальних свят. Як споминала її онука Галина Семенівна Чалій (в дівочтві Заскальна), баба Марта мала дванадцять "гарнітерів" — на кожне велике християнське свято мала окремий убір, завжди на храмове свято Спаси (Преображення) Господнього стелила скатерті біля церкви і приносила різні страви.

Родичі згадують, що всього у Марти було 12 дітей, лише п'ятеро з них вижили і стали дорослими; овдовіла вона ще в 1914 році і часто дома влаштовувала поминальні обіди (за словами сусідки Шури Шавірської, що знала її в останні роки життя). Взагалі, була людиною старосвітських звичаїв: домовина лежала на горіщі років з двадцять; перед смертю наказувала: не ставте мені огорожі, бо як я захочу йти на базар, то через неї не перелізу.

Мабуть, набожність до Марти перейшла від матері Уляни Петрівни Гейло (в дівочтві Діхтяр). Її внука Христина (Туня) Іваницька розповідала, як її малою мати водила в церкву: баба Уляна вже сиділа в церкві на лавці, вона цілувала бабі руку, а та діставла їй з

рукава монетку. Також родичі переказували, що баба Уляна плела якісь особливі пояси, продавала їх, а гроші ховала за очіпок.

Усі четверо дочок Олексія Григоровича — Єфросинія (Пріська), Варвара, Христина (Туня) та Єлизавета (Сеня) були неабиякими хазайками: чудово вміли господарити в хаті, біля хати і на городі, напевне, успадкували ці суто жіночі якості від баби Уляни Петрівни та матері Марфи Яківни.

Мій дід **Михайло** народився у 1889 році і був єдиним сином Олексія Григоровича та Марфи Яківни. За свідченням родичів, закінчив 4-х класну міністерську школу, що розташовувалась по вулиці Шолом-Алейхема (колишня Рокитнянська). Про рівень тодішньої освіти згадує Віра Михайлівна Ємець, батько якої, мешканець Олександрії Михайло Іванович (1889 р. н.), також навчався в цій школі — він допомагав дітям вирішувати задачі до сьомого класу.

27 вересня 1909 року Михайло Олексійович вінчався в Спасо-Преображенському соборі з Мотроною Михайлівною Козаченко; нареченому було 20 років, нареченій — 19. Родина виховала шестеро дітей: дочки Палажка (Палазя або Поля) та Марія (Маня) народилися в дідівській хаті Гарбарів, молодші діти — Іван, Євдокія, Гриць та Ганна — вже в іншій садибі по вул. Рокитнянській (в майбутньому вул. Леваневського №39). Будинок було знесено у 1982 році під час забудови масиву Леваневського; єдина реліквія, що збереглася від нього — восьмикутної форми (ще дореволюційна) вогнетривка цегла від печі, яку використали на будівництві грубки на дачі.

За сімейною легендою, хату купили у Єлисея Гапоненка, дядька Василя Семеновича Гапоненка, оселя якого була поруч. Дядько Єлисей проживав у Пустоварівці, а хату здавав під школу. Коли Олексій Романенко надумав купити цю садибу для сина — Єлисей погодився з радістю, бо фактично не мав від неї ніякого прибутку; покупцеві вона сподобалась тим, що двір виходив на вулицю Рокитнянську, по якій люди їздили на базар. а син Михайло торгував худобою і до нього селяни часто завозили підводами товар.

Яскравий спогад дитинства — розповіді бабусі Мотрони про визволення діда Михайла з полону. В роки 1-ї світової війни Михайло потрапив у полон і на території Боснії працював на вирубці

лісу; робота була важкою, а харчування жахливим, та він знайшов земляка із Блощинець, ще одного — з Гребінок і разом вони змогли зібрати сухарі на дорогу одному гінцю, той дістався до Київщини і повідав родинам про полонених. Із кожної сім'ї в Боснію вирушило по одній людині, попрямувала і Мотрона Михайлівна із запасом сухарів на дорогу. Сотні кілометрів, перетинаючи кордони багатьох країн, йшов гурт до Боснії; їм вдалося викупити бранців і повернутись додому, й понині ця історія видається фантастичною.

Розповідали, що дід був середнього зросту, кремезний, на піднятих руках міг тримати кабана. Михайло, як і його батько Олексій, торгував худобою та м'ясом — такі сім'ї на Ротку називались "кабанниками". В першій чверті XX століття він мав дерев'яний рундук на базарі, в ньому дружина продавала м'ясо. Її старший

*Бабуся Мотрона з онуками Володею та Надією
Тряпичинами і Михайлом Загорулько (стоять)
на фоні хати (вул. Леваневського, 39). Кінець 50-х років.*

брат — Степан Михайлович Козаченко, що проживав по вул. Провальній, 26 (нині вулиця Надрічна), теж займався торгівлею, зокрема відправляв у Варшаву вагонами свині, а Михайло Романенко допомагав їх супроводити. Пам'ятаю розповіді бабусі Мотрони, що на кордоні був карантин, і вона переймалася, чи пройдуть його вагони з "живим товаром".

В роки червоного терору родина була розкуркулена: до колгоспу забрали коней, корову та реманент, проте дід не захотів працювати в колгоспі і влаштувався на машинобудівний завод ім. 1-го Травня, начебто у відділ збуту. Під час Голодомору 1932–33 рр. бабуса Мотрона залізницею їздила за Конотоп продавати придане старшої дочки Палазі. Пам'ятаю її розповіді, що після перетину кордону між Україною та Росією голоду вже не було, вона продавала речі і купувала хліб. Потрапила Мотрона і на шпальти місцевої газети "Радянська нива" за січень 1932 року (Додаток 2), де повідомляється про спроби виживання людей на Ротку в ті страшні часи.

Батьки намагалися дати дітям пристойну освіту, але на той час розкуркулені були обмежені в правах: вони не мали права голосу на виборах, дітей позбавляли можливості навчатись у технікумах та вишах.

Найстарша дочка Палажка (Поля) училась на кравчиню один рік у майстра; вправно оволоділа фахом і все життя працювала на швейній фабриці у м. Загорськ (нині Сергієв Посад) Московської області, куди виїхала із чоловіком в роки Голодомору 1932–33 рр.

Романенко Михайло
(крайній зправа) з товаришами
перед відправкою на фронт у 1914 р.

*Романенко-Таготіна Марія
Михайлівна. Київ, 1938 р.*

Розповідали, що учитись Поля ходила на вулицю Менцелівську (нині бульвар Першого травня) — саме там компактно проживали найкращі білоцерківські кравці.

Марія, старша сестра моєї матері, згадувала, що СШ №3 закінчила на відмінно на початку 30-х років; також займалася спортом і була чемпіонкою Київської області з лижних гонок серед школярів. Завдяки фальшивій довідці про соціальний стан, яку зміг дістати батько, вона вступила до Київського фармацевтичного технікуму. Студентський гуртожиток був у келіях Михайлівського монастиря, який вже ліквідували, та будівлі ще не знесли. В роки Голодомору студентам видавали картки на хліб; восени Марія з групою поїхала в колгосп копати моркву, яку вони їли на

полі зранку до вечора — так і виживали. Навчання закінчилось раптово: коли приїхала в Білу Церкву на практику, сексоти миттєво донесли в органи, що вона дочка розкуркуленого. Їй довелося терміново виїхати із сусідами, які приїхали з Середньої Азії та повертались туди знову. В Білу Церкву Марія перебралася в кінці 50-х років, коли її чоловік — прикордонник вийшов у відставку. До 75-ти років працювала в конторі Держстраху Білоцерківського району.

Моя мати **Євдокія** 1937 року здобула загальну середню освіту у СШ №3 і поїхала у Корсунь-Шевченківський на 10-ти місячні педагогічні курси, які і закінчила у 1938 році. Прикметно, що у Білій Церкві теж була Педшкола, але, напевно, побоюючись долі своєї

*Євдокія Романенко (друга у першому ряду) на 10-ти місячних
педкурсах. Корсунь-Шевченківський, 14.04 1938 р.*

сестри Марії, вона поїхала навчатись подалі від Білої Церкви і її сексотів. Заочно закінчила 1948 року Київський Державний Учительський Інститут та 1963 року Кримський державний педагогічний інститут зі спеціальності географія. Перший запис у трудовій книжці — від 14 серпня 1938 про прийняття на роботу вчителькою I–IV класів Мельниківської неповної середньої школи Канівського району Київської області; останній — від 27 червня 1975 року про звільнення з посади вчителя географії СШ №13 у зв'язку з виходом на пенсію; в Зарічанській школі №13 викладала 30 років, починаючи з 1945. Мала неабиякий педагогічний хист, завжди знаходила контакт з учнями; часто їздила з ними на екскурсії та ходила в туристські подорожі. Деякі вихованці присилали їй вітальні листівки й через 10–20 років після закінчення школи.

Школа №13 була створена на базі парафіяльної школи при церкві Марії Магдалини, тому й нове приміщення було побудовано поруч. Не знаю, чи відвідала цю церкву Євдокія Михайлівна

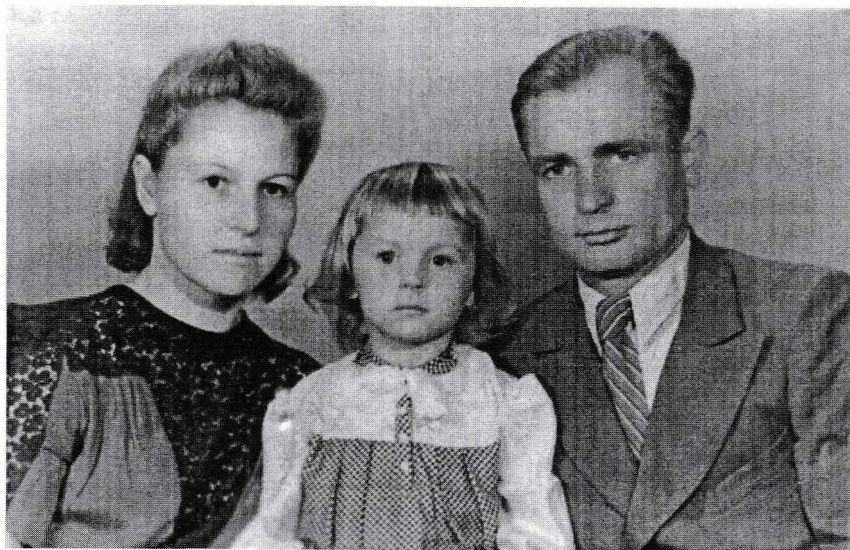

Весілля Івана Романенка і Євгенії Флорової, 18.07.1943 р.

хоч раз — в часи радянського атеїзму вчителям це було суворо заборонено. Вийшовши на пенсію і звільнившись від партійно-адміністративного пресу, почала признавати християнські свята і відвідувала Спасо-Преображенський собор (в якому була хрещена 9 травня 1920 р.) вже після його відновлення. На моє зауваження, чому вона так різко змінила орієнтацію, відповіла: “Тепер я вільна людина, що хочу, те й роблю. Батьки вірили, діди вірили і я вірю”.

Мати не раз казала, що їй ще довелося працювати з учителями, які закінчили царські гімназії — і вони були прикладом для неї в усьому: в професійній діяльності, спілкуванні та зовнішньому вигляді. Напевне, однією з них була Анастасія Олександрівна Зінківська, яка викладала в СШ №13 українську мову та літературу і проживала по вул. Шевченка, 76 — мати частенько її провідувала, коли та вже проживала самотньо в досить похилому віці.

Старший брат моєї матері **Іван** до війни, за спогадами родичів, працював бухгалтером на меблевій фабриці. В сім’ї довго збе-

Григорій Романенко з дружиною Ольгою та дочкою Ларисою, 1946 р.

рігалися стільці та кухонні шафки його роботи — значить, вмів і столярувати. В статті про стахановців меблевої фабрики згадується Романенко Іван, нагороджений цінним подарунком за виконання норми на 350 процентів²⁰ — в ті часи трудився на виробництві. Повернувся із фронту аж 1946 року (служив на інтендантській посаді) і через місяць був нагло вбитий пострілом із рушниці біля залізничного полотна, коли рано вранці прямував на вокзал, щоб їхати до Києва влаштовуватись на роботу. Через деякий час відбувся суд, який не знайшов винних за браком доказів. Нині родичі згадують, що Іван знав декілька іноземних мов, напевне, навчався десь індивідуально, тому що офіційно закінчив 1 курс Робітфаку, і в Києві мав працювати в Міністерстві іноземних справ.

Григорій, молодший син Михайла Романенка, по закінченні середньої школи № 3 вступив до Білоцерківського сільськогосподарського інституту на ветеринарний факультет. Він з дитинства допомагав батькові й мав хист до цієї справи. Закінчував навчання

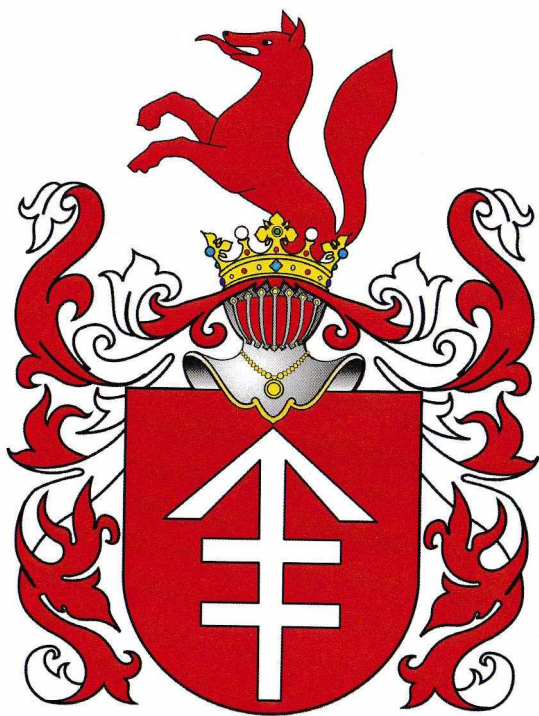
²⁰ Затуловський Б. На мебльовій фабриці // Радянська нива. — 1936. — 30 січня. — С. 3.

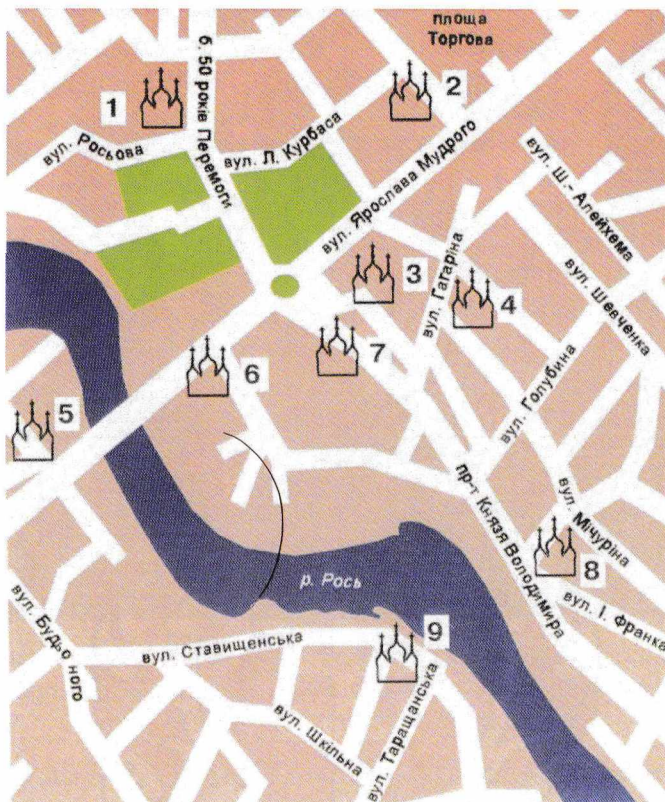
Родина Михайла Романенка. Стоять (зліва направо) дочки Євдокія, Марія з сином Юрою, Ганна. Сидять Мотрона Михайлівна та Михайло Олексійович. 26.04.1945 р.

Гриць у Львові, куди переїхав у 1945 році за сімейними обставинами. Працював у м. Корець Рівненської області районним ветлікарем. За своє професійне ставлення до роботи і людяність користувався любов'ю і повагою місцевого населення.

Наймолодша сестра **Ганна** навчалась на агрономічному факультеті Білоцерківського сільськогосподарського інституту вже після війни; деякий час працювала в Учгоспі с/г інституту, потім в конторі білоцерківського Держстраху. Дуже гарно шила не тільки плаття та костюми, але й демісезонні та зимові пальта. Взагалі, була людиною сильною вдачі та мала комерційну жилку. Найбільш дружила з братом Григорієм, вони були схожі не тільки характерами, але й зовнішньо.

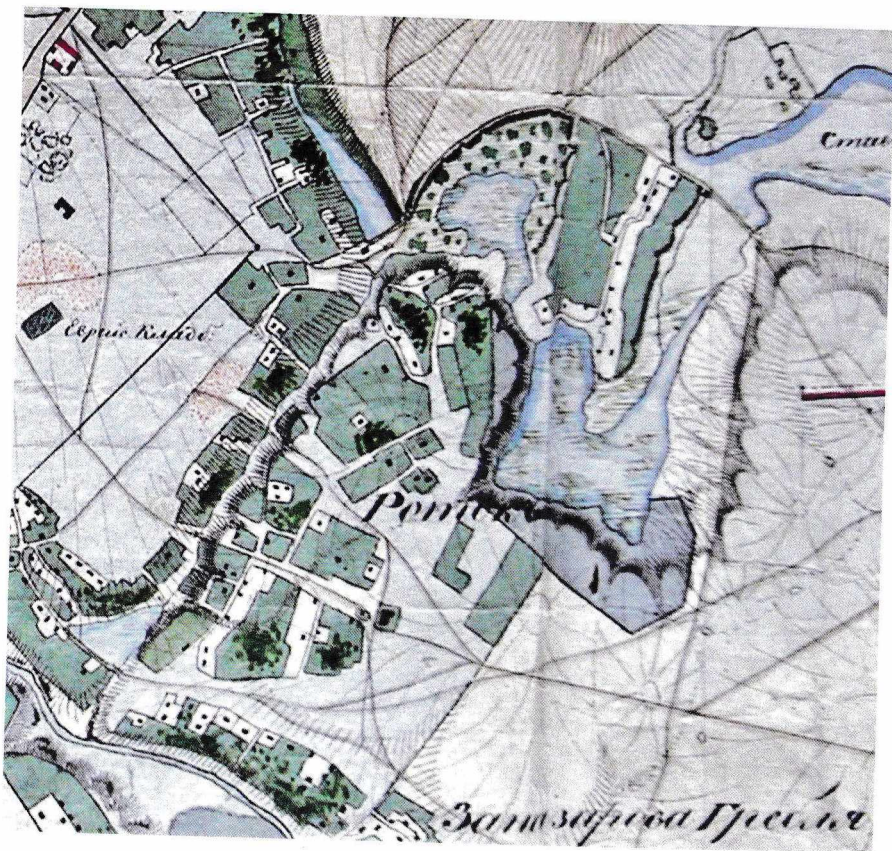

Герб Макаревичів-Івашенцевичів

Розташування стародавніх церков на сучасному плані Білої Церкви:

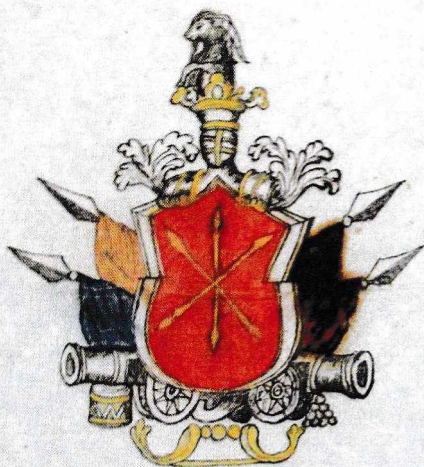
1. Церква Успіння Пресвятої Богородиці
2. Церква св. апостолів Петра і Павла
3. Церква св. Миколая
4. Церква св. апостола Андрія
5. Церква Покрова Пресвятої Богородиці
6. Замкова церква
7. Церква Преображення Господнього
8. Церква Різдва Христового
9. Церква св. Трійці

Карта Ротецької частини Білої Церкви 1838 р.

Elita

Herb

DOMU URODZONYCH WOYCIECHOWSKICH

W polu czerwonym trzy kopie złote ułożone nakłztat gwiazdy
dwie pobocznie nawiós końcami dogary średnia końcem nadeł
Whełnie prosto wzniesionego nad koroną poł kocz rogatego broda
tego wprawą tarczy obroconego początek mianaznaczają za pamo
wana w polszech Władysława Łokietka Roku . 1331.

Герб Войцеховських Еліта

Родина бабусі Мотрони Михайлівни Козаченко

Моя бабуся Мотрона народилась 3 квітня 1890 року²¹ і мала сестру — близнючку Одарку, котра першою появилась на світ. Дітчата були наймолодшими дітьми в родині Михайла Карповича та Варвари Антонівни Козаченків. Цікава метаморфоза прізвища Михайла, народженого в Чепеліівці 6 вересня 1832 року в сім'ї Карпа Григоровича та Устини Іванівни Пухленків. Родина одночасно вживала прізвище Перникоза, що у майбутньому стало єдиним прізвищем роду і поширене в с. Блощинцях понині. У 1852 році Михайло Перникоза був забраний в рекрути — пам'ятаю спогади бабусі Мотрони, що батько служив на Кавказі. Після закінчення служби замешкав у Білій Церкві і почав користуватися прізвищем Козаченко, хоч і прізвище Перникоза ще довго вживалось в офіційних документах із приміткою: “по сімейному списку Перникоза”. Схема родоводу Козаченків в ХІХ столітті надала в Додатку 4.

Бабусяна мати Варвара народилась в шляхетній родині Антона Петровича та Єлизавети Гаврилівни (з Івашкевичів) Войцехівських. Родина Войцехівських герба Еліта з Чепеліівки належала до незаможної шляхти, котра згодом одержала статус однодворців, а після скасування цього статусу 1866 року вони стали просто селянами. Проте Варвара Антонівна добре пам'ятала своє походження і мала шляхетський гонор. Як згадувала бабуся, коли приклички Браницької носили по

Сестри Одарка і
Мотрона Козаченки.

²¹ ЦДАК, ф. 127, оп. 1078, спр. 3097, арк. 18 зб—19

Ротку роботу для жінок (ткати, прясти) — кидала її услід офіціалістам і говорила: “Я сама уродзьона”, і вони їй не перечили. Тобто в ті часи діяло ще й звичаєве право, поза державним. Родове дерево Войцехівських в ХІХ столітті надано в Додатку 5.

Білоцерківський рід Гейлів (Гейленків)

Рід Гейлів був доволі розгалуженим вже в кінці ХVІІІ століття і належав до парафій церкви Успіня Пресвятої Богородиці передмістя Олександрії. Ще на початку ХХ століття садиби Гейленків розташовувались на узбережжі Росі в межах нинішньої вулиці Річної та парку Олександрія. В середині ХІХ століття Євдоким та Яків, сини Гната, замешкали на Ротку неподалік Протоки. 4 липня 1964 року в сім'ї Якова Ігнатовича та Уляни Петрівни Гейло появилась на світ дочка Марфа (майбутня мати мого діда Михайла та моя прабабка). Всі Гейленки, принаймні з ХІХ століття, були кожушниками — розводили овець та кіз, вичиняли шкіри та шили кожухи. Розташування садиб поблизу річок було не випадковим: вичинка шкіри (кушнірство) потребувало наявності водойм. Родове дерево Гейлів надано в Додатку 6 (згідно сповідних розписів з кінця ХVІІІ століття по 1864 рік).

Найвідомішим кожушником на Ротку був Терентій (Терешко), старший брат Марти і дядько мого діда Михайла. Розповідали, що він мав школу, де учні впродовж трьох років вчилися шити кожухи. Одночасно вони допомагали Терешкові по господарству та ще й платили якісь гроші за науку та проживання. На першому році вишколу хлопці вчилися доглядати за вівцями, на другому — вичиняти шкіри, а на третьому опановували мистецтво крою кожухів. Кожен учень по закінченні школи йшов додому у власноруч пошитому кожусі і всі ставали заможними людьми. Цікавою була процедура прийняття до школи: всіх бажаючих Терешко запрошував на гостину, а до школи приймав лише тих, хто добре їв за обідом. То ж в дитинстві, коли ми погано їли, мати завжди говорила: “Еге, таких їдоків у школу дядько Терешко не брав!”.

Білоцерківський рід Діхтярів (Дігтярів)

Ще одним потужним родом на Олександрії були Діхтярі. І понині їхні нащадки населяють вулицю Лазаретну і деякі пам'ятають свій рід до сьомого коліна (!). Зокрема, Раїса Федорівна Дідківська, що мешкає на дворіщі свого діда Михайла Марковича Діхтяра, стверджує, що на цій садибі проживало вісім поколінь Діхтярів і знає імена всіх чоловіків роду за 200 років. В першій половині XIX століття Петро Петрович Діхтяр оженився на Домнікії Гаврилівні Ярмоленко і в 1837 році на святу Паску сповідався і причащався святих тайн в церкві Різдва Христового в статусі зятя. Цей шлюб започаткував одну з ротецьких гілок Діхтярів. В Преображенській церкві 21 грудня 1841 року була охрещена дочка подружжя Уляна, моя прапрабабка. Родове дерево Діхтярів (згідно сповідних розписів з кінця XVIII століття по 1864 рік) приведено в Додатку 7.

Хронологія Романенків по метричних книгах Спасо-Преображенського
собору м. Біла Церква (народження, шлюби та поховання)

Народження	Особа	Батьки
1849-02-16	Романенко Агафія	Григорій Іванович, селянин; Лукія Антонівна
1850-12-10	Романенко Лукія	Григорій Іванович, селянин, Лукія Антонівна
1855-10-17	Романенко Андрій	Григорій Іванович, селянин; Лукія Йосипівна
1858-04-09	Романенко Терентій	Григорій Іванович, селянин МБЦ; Лукія Йосипівна
1860-06-23	Романенко Горпина	Григорій Федорович, селянин; Лукія Омелянівна
1873-03-12	Романенко Одарка	N (позашл.); Лукія Григорівна, власниця МБЦ, покритка
1882-11-01	Романенко Кузьма	Терентій Григорович, селянин МБЦ; Параскева Олексіївна
1885-02-14	Романенко Єфросинія	Терентій Григорович, селянин МБЦ; Параскева Олексіївна
1886-07-26	Романенко Леонтій	Терентій Григорович; Параскева Олексіївна; селяни МБЦ
1891-01-27	Романенко Ганна	Олексій Григорович, селянин МБЦ; Марфа Яківна
1892-01-18	Романенко Ганна	Терентій Григорович, селянин МБЦ; Параскева Олексіївна
1893-02-24	Романенко Іван	Олексій Григорович, селянин МБЦ; Марфа Яківна
1894-07-20	Романенко Марія	Терентій Григорович, селянин МБЦ; Параскева Олексіївна
1894-12-06	Романенко Ганна	Олексій Григорович, селянин МБЦ; Марфа Яківна
1896-12-17	Романенко Данило	Терентій Григорович, селянин МБЦ; Параскева Олексіївна
1897-01-12	Романенко Феодосій	Олексій Григорович, селянин МБЦ; Марфа Яківна
1898-11-29	Романенко Варвара	Олексій Григорович, селянин МБЦ; Марфа Олексіївна

Народження	Особа	Батьки
1900-06-13	Романенко Леонтій	Олексій Григорович, селянин МБЦ; Марфа Іванівна
1902-03-06	Романенко Христина	Олексій Григорович, селянин МБЦ; Марфа Яківна
1904-02-06	Романенко Ольга	Терентій Григорович, селянин МБЦ; Параскева Олексіївна
1904-04-22	Романенко Іван	Олексій Андрійович, селянин МБЦ; Параскева Петрівна
1904-09-04	Романенко Єлизавета	Олексій Григорович, селянин МБЦ; Марфа Яківна
1905-01-28	Романенко Григорій	Гаврило Терентійович; Ганна Артемівна; селяни МБЦ
1907-04-06	Романенко Ольга	Гаврило Терентійович; Ганна Артемівна; селяни МБЦ
1907-04-21	Романенко Олександр	Олексій Григорович, селянин МБЦ; Марфа Яківна
1908-09-29	Романенко Пелагія	Гаврило Терентійович; Ганна Артемівна; селяни МБЦ
1909-06-10	Романенко Олександр	Леонтій Терентійович; Домнікія Савівна; селяни МБЦ
1911-03-07	Романенко Василь	Гаврило Терентійович, селянин МБЦ; Ганна Артемівна
1911-09-29	Романенко Пелагія	Михайло Олексійович, селянин МБЦ; Мотрона Михайлівна
1912-08-12	Романенко Іван	Леонтій Терентійович, селянин МБЦ; Домнікія Савівна
1913-01-15	Романенко Марія	Михайло Олексійович, селянин МБЦ; Мотрона Михайлівна
1913-06-20	Романенко Іван	Гаврило Терентійович, селянин МБЦ; Ганна Артемівна
1914-02-09	Романенко Валентина	Леонтій Терентійович, селянин МБЦ; Домнікія Савівна
1915-08-20	Романенко Іван	Михайло Олексійович, МБЦ; Мотрона Михайлівна
1918-02-17	Романенко Архип	Гаврило Терентійович, громадянин МБЦ; Ганна Артемівна

Шлюб	Жених	Невістка
1875-05-25	Романенко Андрій Григорович, селянин МБЦ, 19 р., 1 шлюб	Чумаченко Ганна Андріївна, селянка МБЦ, 17 р., 1 шлюб
1883-11-13	Романенко Григорій Іванович, селянин МБЦ, 59 р., 2 шлюб	Мачульська Олена Федорівна, селянка МБЦ, 35 р., 2 шлюб
1885-05-03	Романенко Олексій Григорович, селянин МБЦ, 23 р., 1 шлюб	Гейло Марфа Яківна, селянка МБЦ, 19 р., 2 шлюб (1 чол. Андрусенко)
1903-04-27	Романенко Гаврило Терентійович, селянин МБЦ, 22 роки, 1 шлюб	Дихтяр Ганна Артемівна, селянка МБЦ, 18 р., 1 шлюб
1903-07-20	Романенко Олексій Андрійович, селянин МБЦ, 22 роки, 1 шлюб	Пиндик Параскева Петрівна, селянка МБЦ, 21 р., 1 шлюб
1906-07-16	Романенко Леонтій Терентійович, селянин МБЦ, 20 р., 1 шлюб	Рязанцева Домнікія Савівна, селянка МБЦ, 17 р., 1 шлюб
1909-09-27	Романенко Михайло Олексійович, селянин МБЦ, 20 р., 1 шлюб	Козаченко Мотрона Михайлівна, селянка МБЦ, 19 р., 1 шлюб
1919-09-01	Романенко Данило Терентійович, селянин МБЦ, 23 р., 1 шлюб	Федоренко Анастасія Феодосіївна, селянка МБЦ, 21 р., 1 шлюб

Шлюб	Жених	Невістка
1867-10-29	Безуглий Лук'ян Васильович, власник МБЦ, 25 р., 1 шлюб	Романенко Агафія Григорівна, власниця МБЦ, 18 р., 1 шлюб
1878-02-23	Григор Максим Якович, селянин МБЦ, 26 р., 1 шлюб	Романенко Лукія Григорівна, селянка МБЦ, 24 р., 1 шлюб
1895-10-15	Диптан Гаврило Степанович, селянин МБЦ, 27 р., 1 шлюб	Романенко Христина Андріївна, селянка МБЦ, 19 р., 1 шлюб
1904-01-18	Кирилков Ілля Андрійович, селянин с. Косиковці Ушицького пов. Подільської губ., 26 р., 1 шлюб	Романенко Єфросинія Олексіївна, селянка МБЦ, 17 р., 1 шлюб
1907-10-28	Подвисоцький Арсен Федорович, селянин МБЦ, 23 р., 1 шлюб	Романенко Марія Терентіївна, селянка МБЦ, 18 р., 1 шлюб
1908-02-03	Федюк Микита Стефанович, селянин МБЦ, 21 р., 1 шлюб	Романенко Ганна Терентіївна, селянка МБЦ, 16 р., 1 шлюб
1914-05-11	Донець Овсій Матвійович, селянин МБЦ, 24 р., 1 шлюб	Романенко Марія Матвіївна, селянка МБЦ, 20 р., 1 шлюб

Смерть	Особа	Родичі	Місце поховання
1858-02-04	Романенко Іов, 4 р., від золотухи	Григорій, батько, селянин м-ка Біла Церква	парафіяльний цвинтар
1861-01-17	Романенко Горпина, 1 р., від віспи	Григорій Іванович, батько, селянин МБЦ	парафіяльний цвинтар
1873-08-13	Романенко Одарка, 1 р., від віспи	Григорій Іванович, батько, селянин-власник МБЦ	парафіяльний цвинтар
1885-07-01	Романенко Єфросинія, 6 місяця, від слабого розвитку	Терентій Григорович, батько, селянин МБЦ	парафіяльний цвинтар
1891-04-02	Романенко Андрій Григорович, унтер-офіцер МБЦ, 36 р., від сухот		парафіяльний цвинтар
1893-12-06	Романенко Ганна, 3 р., від крупу	Олексій Григорович, батько, селянин МБЦ	парафіяльний цвинтар
1901-02-26	Романенко Ганна, 5 р., від скарлатини	Олексій Григорович, батько, селянин МБЦ	парафіяльний цвинтар
1901-03-01	Романенко Іван, 9 міс., від скарлатини	Олексій Григорович, батько, селянин МБЦ	парафіяльний цвинтар
1901-03-22	Романенко Леонтій, 1 р., від скарлатини	Олексій Григорович, батько, селянин МБЦ	парафіяльний цвинтар
1901-04-12	Романенко Феодосій, 4 р., від скарлатини	Олексій Григорович, батько, селянин МБЦ	парафіяльний цвинтар
1905-05-07	Романенко Ганна Андріївна, селянка МБЦ, вдова, 45 років, від водянки		парафіяльний цвинтар
1907-04-15	Романенко Ольга, 1 р., від слабкості розвитку	Гаврило Терентійович, батько, селянин МБЦ	парафіяльний цвинтар

Смерть	Особа	Родичі	Місце поховання
1908-07-17	Романенко Володимир, 3 міс., від проносу	Олексій Андрійович, бать- ко, селянин МБЦ	Ротоцький цвинтар
1914-08-21	Романенко Олексій Григорович, селянин МБЦ, 55 р., від паралічу		парафіяльне кладовище
1914-10-16	Романенко Андрій, 3 міс., від золо- тухи	Гаврило Терентійович, батько, селянин МБЦ	парафіяльне кладовище

Два документа з життя Білоцерківщини в перші десятиріччя ХХ століття

Одною з вад краєзнавчих досліджень, як правило, є узагальнення при відсутності прикладів з безпосереднього життя місцевості, на опису якого зупиняється той чи інший любитель історії округи. Наведені нижче документи в деякій мірі покликані розширити коло уявлень про події, що відбувалися в перші десятиліття 1900-х років на терені Білоцерківщини і зробити деякі висновки.

Перший документ стосується процесу обезземелення одного з старих білоцерківських родів, а саме Ткачів-Миргородських.

Родоначальник Сидір народився у приблизно в 20-ті роки XVIII ст.. Згідно ревізького реєстру 1795 р. його син — Григорій (* ~1750/1751 або 1757 — † 1822), ткач, разом з родиною був записаний до розряду корінних осілих мешканців Білої Церкви. Прізвища родини в цьому реєстрі не вказано. В подальшому Григорій та його нащадки відомі як Ткачі, а деякі з них як Ткаченки (сповідні списки 1837 та 1863 рр.), тобто від головного заняття першого господаря садиби Георгія. Випадок складає список 1815 р., де представники цього роду записані як Миргородські. Можливо, це вказує на походження їх предка з Миргороду (Лівобережжя)²².

Представники цього роду з кінця XVIII по перші десятиріччя ХХ століття були мирянами парафій церков святителя Миколая та Спасо-Преображенської. Садиба Григорія знаходилась на високому березі річки Роток (Протока) в районі сучасних вулиць Ротецька і Челюскінців, де й нині мешкають його нащадки, котрі вважають сусідів за однофамільців. До 1834 р. родина, що скла-

²² ДАКО. — Ф. 280, оп. 2, спр. 1. — Арк. 323 зв. — 324; Там само. — Спр. 511. — Арк. 144 зв. — 145; Там само. — Спр. 958. — Арк. 149 зв. — 150; 181 зв. — 182; Там само. — Спр. 1371. — Арк. 178 зв. — 180; 214 зв. — 215; ЦДІАКУ. — Ф. 127, оп. 1015, спр. 126а. — Арк. 1218; Там само. — Спр. 233. — Арк. 199 зв.; 529. — Арк. 1360; Там само. — Оп. 1016, спр. 449. — Арк. 1844 зв. — 1845.

далася з декількох сімей мешкала на загальній садибі. Між 1799 та 1815 роками разом з ними жила сім'я зятя Григорія — Осипа Івановича Служавого (1767/1769 р. н.). В 1834 р. Ткачі та Служаві вже мешкали окремо, а згідно сповідного списку 1837 р. садиба Служавих занесена між двома господами Ткачів. У 1834 р. на садибі Ткачів на короткий час знайшов притулок зять Трохима Григоровича (1789 або 1791/1792 р. н.) — Никифор Олексійович Михно (1807/1808 р. н.). У 1837 р. останній вже господарював на окремій садибі неподалік від хати тестя. Цього ж року відмічений перший розподіл господарства між родинами Федора (*~1787/1788 або 1793 – † 1831) та Трохима Григоровичів. Станом на 1863 р. садиба Федора Ткача залишалась неподільною. 1837 року разом з Ткачами мешкали тесть Івана Федоровича (1809/1810 р. н.) — Яків Безкрилий (1781 р. н.), та вдова Марфа Тимофіївна Литовчук (1800 р. н.) з двома синами, у 1858 р. — підсусідка Меланія Мартинівна Романченко (1817 р. н.). Можливо, на початку 1840-х р. з Трохимової садиби відділився його другий син — Федір (1821/1822 або 1824 р. н.), що, скоріш за все, пішов у прийми. У 1850–1863 р. він вже був господарем окремої садиби. Між 1858 та 1863 р. садиба Трохима Григоровича зазнала ще один розподіл. Разом з батьком замешкав старший його син — Іов (1820/1822 або 1825 р. н.), а інша половина дісталася молодшим братам Іова — Пантелеймону (1822, 1825 або 1827 р. н.) та Степану (1829 або 1832 – † 1857). На початку 1900-х років в якості господарів садиб на Ротку згадуються чотири представника з роду Ткачів-Миргородських.

Таким чином, за час майже за 80 років садиба Григорія Ткача була поділена, щонайменше, на три частини. Про досить значну величину початкового земельного наділу Григорія Ткача говорить те, що в межах його садиби до середини 1830-х років мешкали сім'ї ближніх родичів, яким згодом відходила деяка частина старої садиби. У другій половині 1830-х років при Ткачах вже мешкали підсусідки, що не претендували на загальну долю і були підмогою у веденні господарства. Перший розподіл і значна кількість спадкоємців примусили в 1840-х роках окремих дорослих чоловіків шукати притулку у нових родичів. На початку ХХ століття, щоб отримати земельну ділянку нове покоління Ткачів вимушене прохати її у селянської громади, отримуючи землю з суспільних фондів.

Крім картини вирішення земельного питання, документ дає відповідь на рівень грамотності ротецького селянства. Так з 227 господарів лише 34 могли самостійно поставити свої підписи. Таким чином, на початку XX століття грамотою володіло до 15% селян передмістя Роток.

Інший документ стосується подій перший місяців визвольних змагань на теренах України і відповідає про початки масових заворушень проти маєтностей графів Браницьких.

Про Білу Церкву кінця 1917 – початку 1918 рр. згадує Павло Скоропадський. 20 січня у Києві до нього завітав архітектор Мартинович (Строкон), який повідомив йому про спалення білоцерківської Олександрії. У вечір 23 січня 1918 р. Скоропадський прибув до Білої Церкви в пошуках штабу корпусу, яким він раніш командував, але застав лише залишки штабу під командою капітана Андерсона. Той доповів між іншим й про спалення селянами Олександрії, а також участь в цьому й солдат корпусу²³. Про те, що водночас розоренню підпало також інше майно Браницьких говорить й документ №2 про звільнення монтера-машиніста Г. К. Мартиненка через погром Владиславської ремонтної майстерні. Фільварок Владиславка знаходився на північ від с. Руда, між селами Красноліси і Мала Михайлівка. Нині це частина с. Красноліси Сквирського р-ну.

Таким чином, перша серйозна хвиля шарпання майна Браницьких не тільки в межах Білої Церкви, а також в її окрузі приходить на січень 1918 р.

²³ Скоропадський П. Спогади. Кінець 1917 – грудень 1918. – Київ-Філадельфія, 1995. – С. 108–110.

1905 березень 26. Постановва Ротецької селянської громади // ФБКМ БКМ 7276-5420. — 2 арк.

Копия

Приговор

Ротецкого сельского схода о наделении кр-нам Марку Ткачу
и Филиппу Ткачу участков земли под усадьбы

№ 9

1905 года марта 26 дня Мы, нижеподписавшиеся крестьяне собственники пр. Ротка Белоцерковской волости Васильковского уезда, собравшись сего числа по приглашению нашего сельского старосты Игната Олейника в числе 227 лиц из общего числа 368 домохозяев на сельский сход, на коем слушали словесные просьбы наших однообщественников Марка Фомича Ткача и Филиппа Григорьева Ткача с наделением им участков общественной земли под усадьбы. Выслушав изложенное ходатайство Ткачей и принимая во внимание, что Ткачи люди бедные и безземельные и действительно нуждаются в просимых участках земли под усадьбы, а потому единогласно приговорили: Выделить Марку Фомичу Ткачу и Филиппу Григорьеву Ткачу участки общественной земли под усадьбы, 1^{му} 400 кв. саж. и 2^{му} 400 кв. саж. в тех границах, в которых они пользуются в их вечное и потомственное владение, обязав их уплачивать за наделяемую землю выкупные платежи и другие сборы, какие будут причитаться. В том и подписываемся, кр-не пред. Ротка неграмотные 1 Прокофий Бабий, 2 Роман Яценко, 3 Филон Бойко, 4 Петр Федюк, 5 Никита Ярмола, 6 Николай Ярмола, 7 Каленик Олейник, 8 Степан Мельник, 9 Митрофан Ткач, 10 Машталир Николай, 11 Яков Захаренко, 12 Александр Бойко, 13 Карп Ткач, 14 Гордей Федюк, 15 Давид Горобец, 16 Евстафий Горобец, 17 Конон Фурсенко, 18 Прокофий Цехмистренко, 19 Никифор Ральченко, 20 Харитон Якименко, 21 Корней Гаврилюк, 22 Иван Микусенко, 23 Онуфрий Ярмоленко, 24 Григорий Бабий, // 25 Иван Марищенко, 26 Кондрат 1 Иваницкий, 27 Артем Церих, 28 Федор Юрченко, 29 Тимофей Гоц, 30 Максим Вареник, 31 Прокофий Усенко, 32 Филипп Иваницкий, 33 Афанасий Исид. Иваниц-

кий, 34 Афанасий Иванович Иваницкий, 35 Василий Тимошенко, 36 Иван Лукьянов, 37 Гордей Горобец, 38 Лукьян Олейник, 39 Феодосий Олейник, 40 Василий Сокирка, 41 Павел Черненко, 42 Гавриил Шевченко, 43 Софрон Лященко, 44 Семен Цапенко, 45 Мойсей Сидорянский, 46 Онисий Яценко, 47 Сергей Гура, 48 Пантелеймон Усенко, 49 Павел Сидорянский, 50 Трофим Черненко, 51 Алексей Лихогод, 52 Евдоким Вареник, 53 Никита Гейла, 54 Викула Новохацкий, 55 Андрей Приймак, 56 Мойсей Сидоренко, 57 Константин Хоменко, 58 Павел Лященко, 59 Роман Терещенко, 60 Гавриил Вареник, 61 Василий Гавриш, 62 Тихон Забигаило, 63 Ефим Руденко, 64 Ефим Вареник, 65 Михаил Костогрыз, 66 Григорий Усенко, 67 Прокофий Васильев Усенко, 68 Лаврентий Гура, 69 Ларион Бойко, 70 Яков Федюк, 71 Матвей Донец, 72 Макар Марищенко, 72 Николай Лященко, 74 Овсей Ярмола, 75 Никифор Федюк, 76 Иван Лементарь, 77 Иван Гоц, 78 Григорий Литвиненко, 79 Павел Мельник, 80 Филипп Полищук, 81 Ефим Заскальный, 82 Клим Мыхно, 83 Герасим Марченко, 84 Даниил Бесараб, 85 Онисим Иваницкий, 86 Алексей Марченко, 87 Григорий Федор. Ткач, 89 Семен Олейник, 90 Онисим Проценко, 88²⁴ Трофим Магдич, 91 Даниил Служавый, 92 Митрофан Шевченко, 93 Терентий Василенко, 94 Григорий Сербин, 95 Федор Бублий, 96 Демид Магдич, 97 Сидор Фурдецкий, 98 Феодосий Сизоненко, 99 Харитон Турок, 100 Яков Мыхно, 101 Никифор Мыхно, 102 Аверьян Сандул, 103 Фома Драчун, 104 Трофим Духта, 105 Алексей Цехмистренко, 106 Феодосий Грегор, 107 Сергей Любченко, 108 Яков Вовченко, 109 Мефодий Дементенко, 110 Климентий Алексиеико, 111 Иван Федюк, 112 Мойсей Дехтяр, 113 Степан Мельниченко, 114 Яков Солоденко, 115 Димитрій Рудич (?), 116 Иван Каплун, 117 Никита Могилка, 118 Кузьма Гершун, 119 Сидор Черненко, 120 Самсон Гершун, // 121 Иван Служавый, 122 Марк Служавый, 123 Марк Жироненко, 124 Алексей Панченко, 125 Харитон Терещенко, 126 Филипп Фельтин, 127 Матвей Бовт, 128 Роман Могилка, 129 Александр Кравченко, 130 Захарий Захарченко, 131 Гавриил Служавый, 132 Наум Ярошенко, 133 Иван Ткач, 134 Иван Бойко, 135 Кузьма Хмельницкий, 136 Иван Праведный, 137 Григорий Высоцкий, 138 Демьян Герасименко, 139 Сергей Мыхненко, 140 Семен Цехмистренко,

²⁴Так у тексті

141 Сергей Михненко, 142 Игнат Выхристенко, 143 Никита Гетман, 144 Григорий Рудь, 145 Андрей Кобец, 146 Семен Руденко, 147 Феодосий Пархоменко, 148 Мина Кобец, 149 Иван Степенко, 150 Феодосий Губай, 151 Митрофан Невзгляд, 152 Андрей Машталир, 153 Петр Мамыченко, 154 Наум Бойко, 155 Владислав Маковский, 156 Григорий Сизоненко, 157 Василий Бойко, 158 Назар Рудь, 159 Петр Лупина, 160 Ясон Глущенко, 161 Иван Акренко, 162 Евмен Черношкурый, 163 Никита Новохацкий, 169 Мойсей Сандул, 165 Емельян Перехрестенко, 166 Даниил Сербин, 167 Иван Дехтяр, 162 Стефан Дыбтан, 169 Антон Куценко, 170 Терентий Романенко, 171 Феодосий Федоренко, 172 Аверьян Литвиненко, 173 Демьян Мельник, 174 Авксентий Погорелый, 175 Степан Юрченко, 176 Лука Добыменко, 177 Тимофей Марченко, 178 Ефим Бридненко, 179 Кирилл Мельниченко, 180 Василий Петров, 181 Никита Коберник, 182 Сильвестр Демченко, 183 Логвин Капралов, 184 Николай Пус, 185 Мокый Акренко, 186 Яков Шевченко, 187 Степан Янковский, 188 Яков Козеровский, 189 Иван Федоренко, 190 Филипп Крохмаленко, 191 Леонтий Шиманский, 192 Кондрат Нестеренко, 193 Феодосий Горбиенко, 194 а за их неграмотных по доверию расписался Семен Сидоренко. Грамотные Петр Пиндак, 196 Феодосий Гапоненко, 197 Петр Сизоненко, 198 Роман Лященко, 199 Созон Олейник, 200 Антон Деченко, 201 Семен Болтенко, 202 Ефим Морищенко, 203 Каленик Хоменко, 204 Савелий Рыбченко, 205 Павел Юрченко, 206 Андрей Болтенко, 207 Иван Иваницкий, 208 Феодосий Яценко, 209 Архип // Черненко, 210 Лаврентий Хоменко, 211 Захарий Захарченко, 212 Иван Перепелица, 213 Николай Продеус, 214 Лука Казнодзей, 215 Иван Коцюренко, 216 Семен Дехтяр, 217 Федор Бесараб, 218 Василий Юрченко, 219 Семен Сабиленко, 220 Максим Суходольський, 221 Онисим Ярмола, 222 Кирилл Загоруйка, 223 Семен Болтенко, 224 Иван Дехтяр, 225 Феодосий Малко, 226 Артемон Побережниченко, 227 Феодосий Захарченко. Сход созывал и на оном присутствовал и. д. Ротецкого сельского старосты И. Олейник.

С подлинным верно

И. д. Ротецкого сельского старосты И. Олейник

Документ № 2

1918 квітень 19. Свідoctво Г. К. Мартиненка про службу в маєтку М. Є. Браницької // ФБКМ НДМ-1661. — 1 арк.

Кутовий штамп:

Экономическое управление Белоцерковских имений графини Марии Евстафьевны Браницкой в м. Белой Церкви. 6/19 апреля 1918 г. Почта и телеграф: Белая Церковь.

Дано настоящее свидетельство крестьянину предместья Белой Церкви "Александрия" Васильковского уезда Киевской губернии Игнатию Климентиевичу Мартыненку в том, что он с 1886 года по 1/2 1918 года находился на службе в имении графини М. Е. Браницкой в качестве монтера-машиниста при Владиславской ремонтной мастерской и в течении своей службы работал честно, вполне добросовестно и вел себя безупречно.

Уволен Мартыненко от службы в имениях вследствие разгрома имений и закрытия мастерской.

За управляющего Белоцерковским имением

И. Босидовский(?)

Заведывающий мастерской

Гринаковский(?)

Конт[...]

Подпись

[Печатка нерозбірлива]

Стаття з газети "Радянська нива" за 1932 рік

Під крилом уповноваженого куркулі нищать худобу // Радянська Нива. — 1932. — 10 січня. — №5 (196). — С. 2.

На Ротку ціла зграя кабанників, різників, спекулянтів по хижацькому знищують худобу. Відомий куркуляка — кабанник Мельниченко-Левчук Василь орудує разом з своїми доньками.

За хижацький забій худоби одного зятя покарано і він втік з Ротка, 2-го зятя Цапенка Юхима вислали. Марина й Ганя — дочки куркуля Мельниченка, дружини розкуркулених, знайшли притулок у свого батька куркуля — живуть вкупі з уповноваженим міськради Сулимою і ріжуть худобу.

Замість боротьби за збільшення поголів'я худоби Сулима сприяє хижацькому знищенню худоби.

Цими днями у Ципльона Олексі знайдено зарізану корову. І коли до Ципльона прибув — Сулима, Врублевський та секретар с/и. Перехрестенко, то на місці злочину спіймали: Ткача Мусія (син розкуркуленого) свата куркуля Мельниченка, двох доньок Мельниченка Ганю та Марину та дружину відомого різника Романенко Мотрю. Щоб не арештовувати "своїх" Сулима, Перехрестенко та ком-ць Врублевський склали акта. М'ясо відправили до Райторгу, звичайно, не все, бо частину було продано спекулянтам, а сало зовсім не було відправлено. Про це Сулима, Врублевський і Перехрестенко знають.

Ось як виконує директиви партії про збільшення поголів'я худоби уповноважений Сулима та його помічники Перехрестенко та Врублевський.

Потрібно негайно вжити найрішучіших заходів до тих, хто сприяє класовому ворогу нищити худобу.

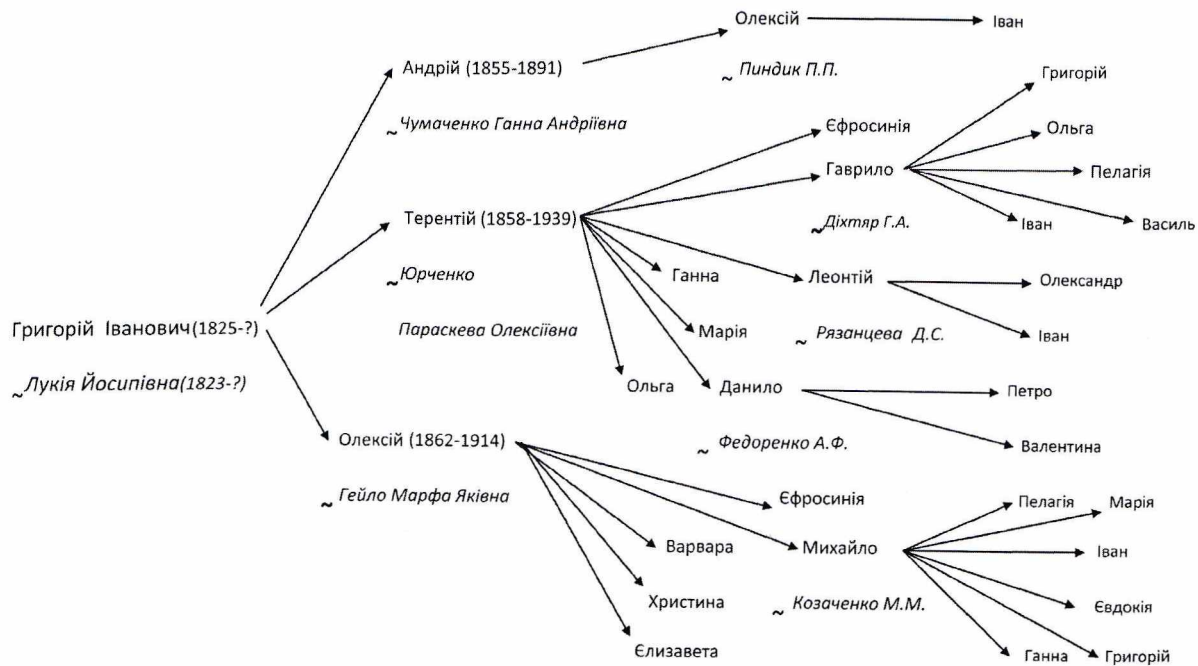
Куркуля Левчука Василя, що діє вкупі з Сулимою негайно розкуркулити, розігнати кубло хижаків спекулянтів, що сидять під крилом Сулими.

Уповноваженого міськради Сулиму, що накладає з шкідникам, продався куркулям, уперто і систематично зриває всі плани партії і влади треба негайно ізолювати від суспільства і суворо покарати. А то [...] вже безвідповідально орудує цей [запек]лий агент куркуля. Багато злочинів значиться за ним.

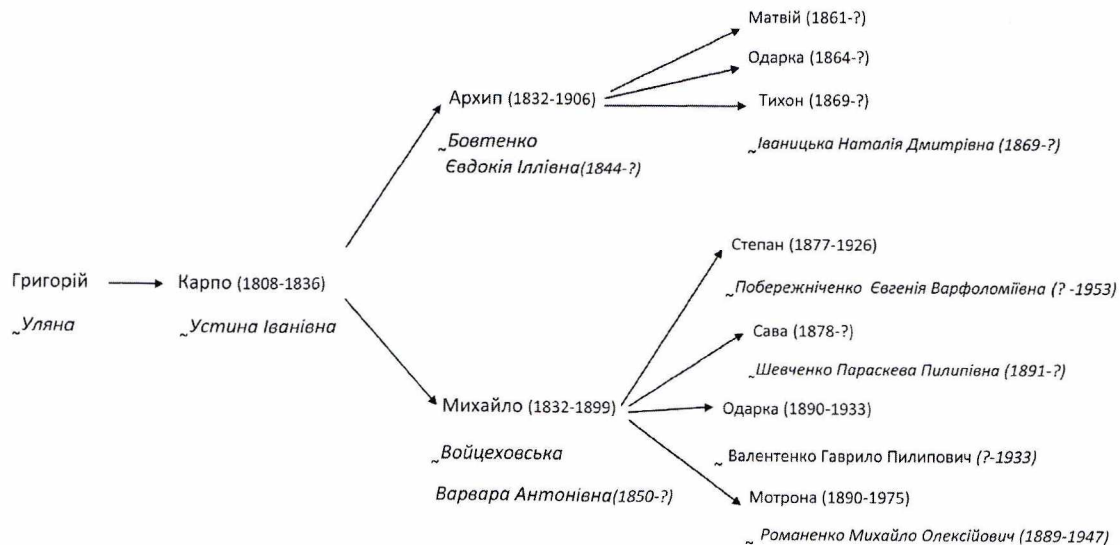
окол. Роток

Два колгоспника

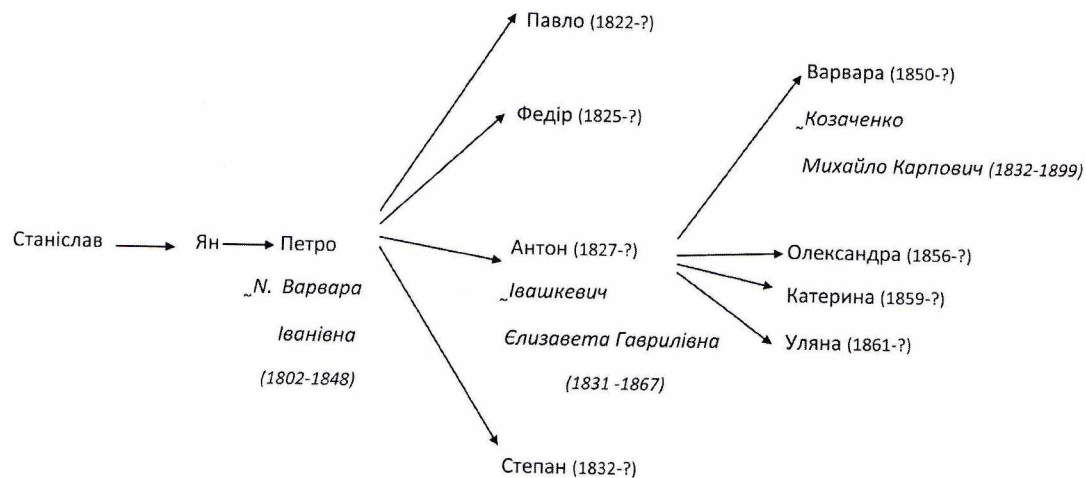
Додаток 3. Родове дерево Романенків

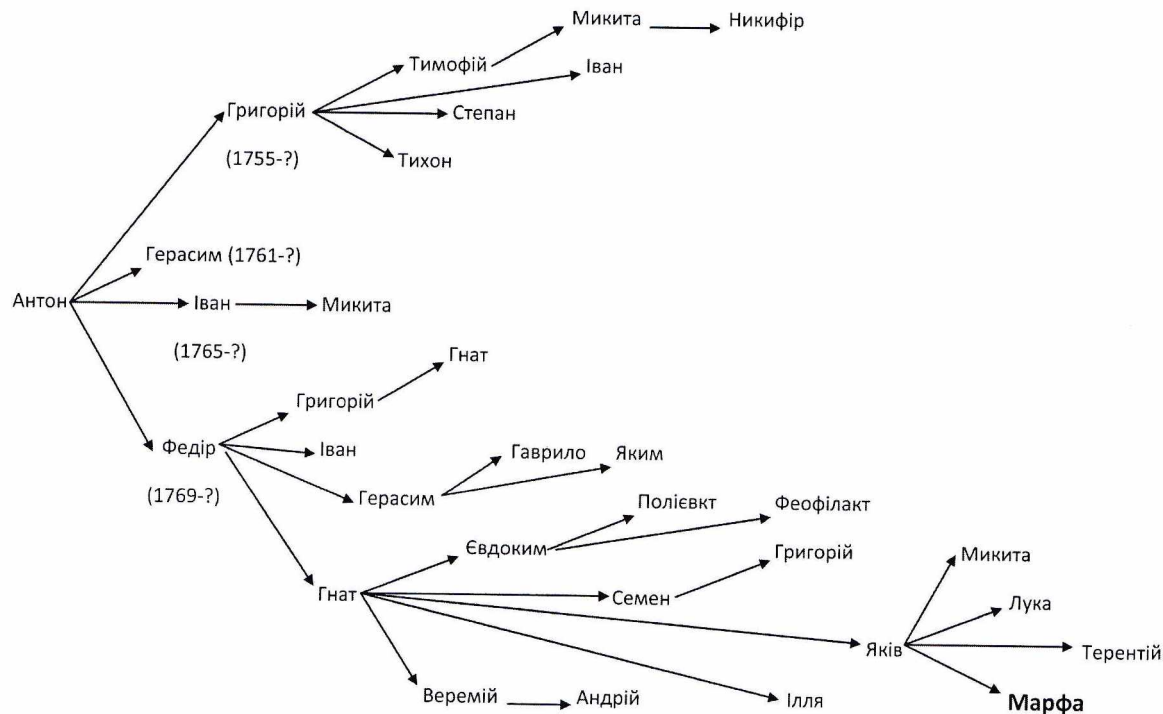
Додаток 4. Родове дерево Пухленків-Перникоз-Козаченків

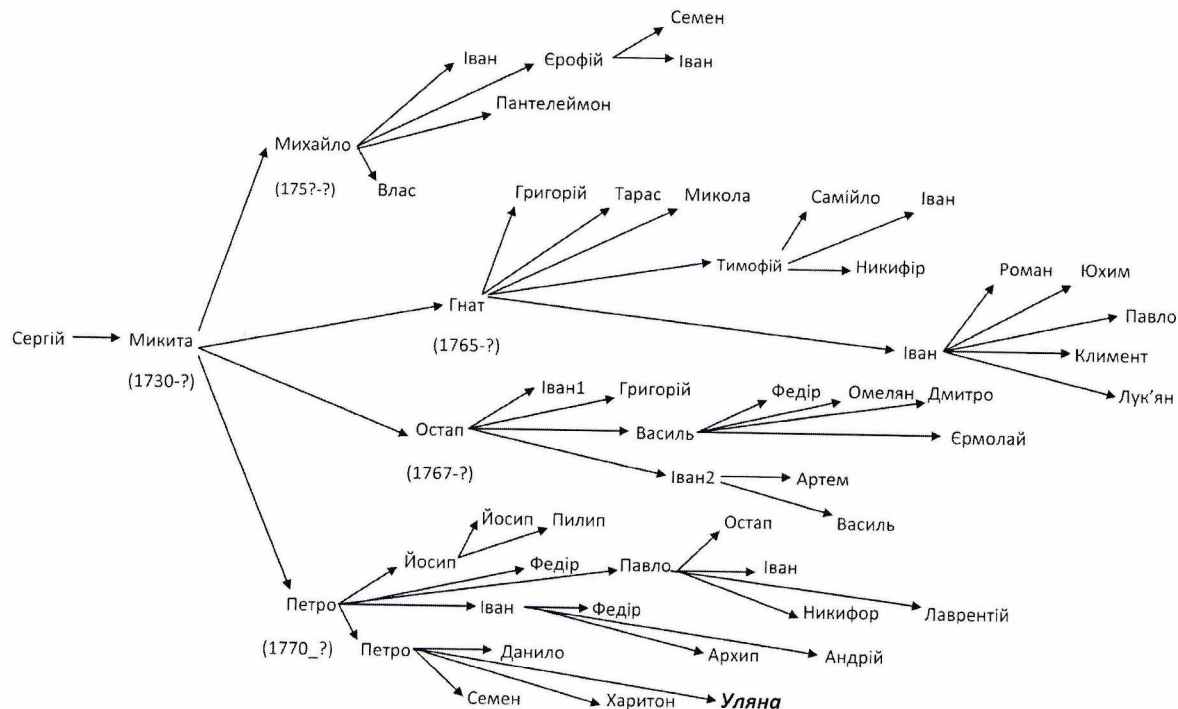
Додаток 5. Родове дерево Войцеховських

Додаток 6. Родове дерево Гейлів

Додаток 7. Родове дерево Дігтярів

Зміст

Рут — Рутек — Роток	3
Літописні битви на Руту	4
Дідичі та посполиті	5
Мікротопоніміка	8
Сімейні легенди та документи минувшини	10
Родина бабусі Мотрони Михайлівни Козаченко	25
Білоцерківський рід Гейлів (Гейленків)	26
Білоцерківський рід Дігтярів (Дігтярів)	27
Хронологія Романенків по метричних книгах Спасо- Преображенського собору м. Біла Церква (народження, шлюби та поховання)	28
Додаток 1	
<i>Олексій Стародуб</i>	
Два документа з життя Білоцерківщини в перші десятиріччя ХХ століття	34
Додаток 2. Стаття з газети “Радянська нива” за 1932 рік.	41
Додаток 3. Родове дерево Романенків	42
Додаток 4. Родове дерево Пухленків-Перникоз-Козаченків.	43
Додаток 5. Родове дерево Войцеховських	44
Додаток 6. Родове дерево Гейлів	45
Додаток 7. Родове дерево Дігтярів	46

Наукове видання

Надія Тряпідина

Гарбарі-Романенки.
Понад 200 років у Білій Церкві

Редактор — Іванців В.
Макет — Кирилов Ю.

Підписано до друку 19.05.2015 р.
Формат 60х84/16. Папір офсетний.
Гарнітура "Palatino Linotype". Друк офсетний.
Зам. № 05-60

Видавець О. В. Пшонківський.
Реєстраційне свідоцтво ДК № 1500 від 22.09.2003 р.
Поштова адреса: а/с 43, м. Біла Церква,
Київська обл., Україна, 09112.
Тел.: (044) 33-111-42
Електронна адреса: janina-book@ukr.net
Веб-сайт: www.janina-book.com.ua

Тряпідина Н. А.

T80 Гарбарі-Романенки. Понад 200 років у Білій Церкві — Біла Церква: Вид. Пшонківський О. В., 2015. — 48 с.+ 4 кол. вставка
ISBN 978-617-604-060-6

В публікації досліджено історію білоцерківського роду Гарбарів-Романенків з початку XIX століття на тлі давнього білоцерківського передмістя Роток. Наведено відомості також про старовинні білоцерківські роди Гейлів та Дігтярів, що пошлюбилися з Романенками. Використано спогади очевидців історичних подій та матеріали, що зберігаються в архівах України і маловідомі джерела українських, російських та польських авторів.

ББК 63.3

В публікації досліджено історію білоцерківського роду Гарбарів-Романенків з початку XIX століття на тлі давнього білоцерківського передмістя Роток. Наведено відомості також про старовинні білоцерківські роди Гейлів та Дігтярів, що пошлюбилися з Романенками. Використано спогади очевидців історичних подій та матеріали, що зберігаються в архівах України і маловідомі джерела українських, російських та польських авторів.

ISBN 978-617-604-060-6

9 786176 040606